

**Романенко Єгор Сергійович,**

слідчий слідчого відділення Братського  
відділу поліції Головного управління  
Національної поліції в Миколаївській  
області

## **ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ, ЯКА МАЄ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ПОТЕРПІЛОЇ**

Розслідування кримінального провадження дуже складний розумовий, психологічний процес, який потребує теоретичних знань, практичних навичок та психологічної дисципліни зі сторони співробітника органу досудового розслідування. А розслідування кримінальних проваджень в яких приймає участь неповнолітня особа ускладнюється тим, що в цьому випадку потрібно дослідити умови проживання неповнолітньої особи, відношення у сім'ї, умови навчання, коло спілкування. Також не менш складним процесом є допит особи неповнолітнього потерпілого. В даних випадках психологічний стан вище зазначених осіб не стабільний і кожне питання повинно бути продуманим аби не травмувати особу і дана особа не замкнулась у собі.

Насамперед потрібно розглянути питання, що у кримінальному процесі розуміється під поняттям «неповнолітній» та «малолітній». Трактують даних понять можна знайти в кримінальному процесуальному кодексі у статті 3 «Визначення основних термінів кодексу» (а саме у пунктах 11 та 12).

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1, с. 7].

Процесуальний статус неповнолітнього у кримінальному провадженні може мати 3 форми: потерпілий, свідок або підозрюваний.

Взагалі, допит неповнолітнього потерпілого – це процесуальна дія, яка проводиться слідчим органу досудового розслідування, у відповідності до вимог чинного законодавства та відомості щодо проведення якої вносяться до протоколу відповідної слідчої дії та закріплюються підписами учасників процесуальної дії.

Розпочнемо розгляд особи неповнолітнього в якості потерпілого. Допит даної особи має ряд специфічних ознак. По-перше, допит даної особи повинен проводитися за участю її законного представника, педагога або психолога, а за необхідністю має право бути залученим лікар. Законний представник залучається в кримінальному провадженні на підставі постанови, яка складається слідчим органу досудового розслідування, який розслідує дане кримінальне провадження. По-друге, допит неповнолітньої особи, згідно ст. 226 КПК України, не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день. По-третє, допит особи в якості потерпілої є складним психологічно, як для самої потерпілої, так і для представника

органу досудового розслідування, в зв'язку з тим, що показання потрібно отримати в найкоротші строки, поки особа пам'ятає дану подію повністю, можна відобразити в протоколі допиту кожну деталь, яка має значення для кримінального провадження, але кожна згадка та питання про подію є болючою для потерпілої, тому необхідно створити всі умови і спочатку дати зрозуміти особі, що більше їй ніхто не скривдить і більше їй боятися нічого, в зв'язку з чим, вона може розповісти все, що з нею трапилось і може бути впевнена, що кривдники будуть покарані за свої злочинні діяння. Також для окремої процесуальної дії, а в даному випадку, для допиту неповнолітньої особи потерпілої, ми можемо залучити, для допомоги, в якості спеціаліста, психолога або представника ювенальної превенції, які можуть допомогти вийти на контакт з потерпілою особою. Дане залучення здійснюється у відповідності до ст. 71 КПК України. Але також слідчий може здійснити не процесуальну взаємодію з психологом чи співробітником ювенальної превенції, а саме, отримати консультацію від даних осіб під час підготовки до проведення допиту з неповнолітнім потерпілим, з чого краще розпочати розмову, де було б краще провести допит потерпілого (в кабінеті чи в домашній обстановці), також спільно скласти перелік питань, які можна поставити потерпілій особі, які допоможуть відтворити картину подій та не сильно травмують потерпілу особу. Особливо обережним потрібно бути у випадку, коли правопорушення скоєне по відношенню до неповнолітнього, супроводжувалось фізичним або сексуальним насиллям. На мою думку, в даному випадку слідчий повинен спільно з психологами скласти план проведення допиту, а також в подальшому залучити до проведення даного допиту, а також в першу чергу перед постановкою запитань, дати можливість поспілкуватися законному представнику та потерпілій особі з психологом, аби налаштувати даних осіб до проведення процесуальних дій. Також доцільним, при роботі з неповнолітнім потерпілим, було б використання методики «Зеленої кімнати».

«Зелена кімната» призначена для роботи з дітьми, які постраждали внаслідок злочину чи стали свідками сексуального насильства, експлуатації, чи іншого злочину [2, с. 21].

Основна мета проведення опитування в такій кімнаті – запобігання повторній травматизації психіки дитини в ході слідчих та процесуальних дій за допомогою спеціальних методик та створення психологічно комфортної атмосфери, а також технічного оснащення, що дозволяє коректно вести відеозапис допиту та в подальшому використовувати його для ведення слідства без здійснення повторних допитів. Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її вікових та психологічних особливостей. «Зелена кімната» допомагає дітям відчувати домашню атмосферу, сприяє довірливому спілкуванню з дорослими. Система роботи в «зелених кімнатах» враховує вікові та психологічні особливості як тих дітей, котрі перебувають у конфлікті (скоїли правопорушення або

злочини), так і тих, що в контакті із законом (стали жертвами або свідками злочину чи правопорушення). Для цих дітей необхідні особливі, порівняно із дорослими, юридичні процедури, соціальний супровід, психологічна допомога та реабілітаційні послуги [2, с. 22].

Роблячи висновок, хотілося б зазначити, що проведення допиту неповнолітнього потерпілого – один з найскладніших видів процесуальних дій, який потребує ретельної психологічної підготовки, планування та подальшої правильної реалізації, тому що це є першим «знайомством» з потерпілою особою, яке вирішить, чи будуть в вас довірливі відносини і вона розповість про події, які відбулися з нею, або вона не буде почувати себе комфортно і захищеною, що призведе до ускладнень розслідування кримінального провадження.

### ***Список використаних джерел***

1. Кримінальний процесуальний кодекс, Харків «Право» 2018;
2. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство: Метод. посіб. / Автори-упоряд.: Д. Пурас, О. Калашник, О. Кочеміровська, Т. Цюман; за заг. ред. Т. Цюман. К.: ФОП КЛИМЕНКО, 2015. – С. 114.

***Твердун Катерина Андріївна,***

інспектор відділу кадрового забезпечення  
Голосіївського управління поліції Головного  
управління Національної поліції у м. Києві

## **ЗНАЧЕННЯ Й ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

У своїй службовій діяльності працівники поліції щоденно перебувають під впливом стресових факторів, як фізичних, так і емоційних. Напруженість у роботі, небезпека, конфліктні ситуації, зниження рівня соціально-економічних відносин серед населення, масові заходи, які супроводжуються груповими порушеннями публічної безпеки та порядку, все це може негативно впливати на психічне здоров'я поліцейського. Для виконання всіх обов'язків та завдань передбачених Законом України «Про Національну поліцію» поліцейський постійно повинен перебувати у психологічній готовності для ефективної професійної діяльності.

У зв'язку з цим важливого значення набуває психологічне забезпечення діяльності працівників поліції на протязі всього періоду проходження служби.

Враховуючи вищевикладене слід звернути увагу на такі напрями психологічного забезпечення діяльності поліцейських:

– проведення психодіагностики з метою виявлення у працівників поліції станів емоційно-психологічної напруженості, перевтоми, інших негативних психологічних станів;